

Färgat avsnitt om noter

Musiker som är dåliga notläsare tror att även bra läsare tycker att noter är jobbiga. Min gode vän, den otrolige världssupersaxofonisten Kenneth Arnström, har sagt att jazzspel efter noter är som att åka Harley Davidson med stödhjul. Det är en jättekul formulering, men själva tanken är typisk för jazzmusiker som inte är vana notläsare. I just Kenneth Arnströms fall är omständigheterna i och för sig ovanliga - han kommer ju ihåg allt han någonsin har hört! Ett specialbegåvat geni som inte hur som helst kan jämföras med en vanlig musiker... Man ska dock inte förkasta Kenneths tankar. Man ska inte heller glömma att han faktiskt *kan* noter rätt hyggligt, men har valt bort dem. Det *betyder* något att en av världens bästa musiker har gjort det valet! Kenneths val beror på att de många musiker tror att noterna betyder mer än de gör. Han vill slippa den förslappning som noter ofta ger upphov till. Han tycker att vi istället ska ägna tid åt att öva tillsammans så att musiken verkligen bottnar. Notläsningen får inte göra musikerna andligen frånvarande (men inte ens Kenneth säger sig ha något emot noter då de inte hindrar musiken. Han är ju ingen dummis).

Jag förstår Kenneths grundinställning och jag håller i grova drag med honom. Men jag tycker att han överdriver. Det finns nämligen många musiker som har ett i mitt tycke sunt förhållande till noter. Det är skönt att arbeta med sådana musiker eftersom notationerna ibland sparar tid och energi (om de gör det eller inte beror på vad för typ av arrangemang man har tänkt att spela och med vilka musiker - ibland är noter enbart slöseri eller till och med stämmingsbromsare). Jag vill alltså inte att notsystemet ska utplånas. Noter är ju så praktiska ibland. De som tycker att noterna förstör är oftast dåliga notläsare men bra gehörsmusiker med bra minne. Det är klart att *dom* tycker att noterna är ett hinder. Deras notkunskapsbrist resulterar ju i att de ger noterna för stor betydelse (upp till 100 % av koncentrationen!). Å andra sidan finns ingen garanti för att man blir en "fri" notspelare bara för man tycker att noter är lätt som en pilätt. Det finns nämligen ett stråk av moment 22 i kråksången: den som har blivit superbra på noter kanske har blivit det genom sin benägenhet att ge noterna omöfverad auktoritet. De tror att noterna är något mer än skisskraf. De som är världsbäst på att läsa noter kan (men behöver inte) alltså ha samma problem som den dålige notläsaren. När noterna ges egen auktoritet sällar jag mig genast till Kenneth Arnströms uppfattning. Men det är inte noterna i sig som det är fel på - de är ju i stort sett bara flyktiga offerter - och därför tycker jag inte att man generellt kan ta ställning för eller emot dem. Överför dessa tankar till att handla om vanliga bokstäver. Är du för eller emot bokstäver? Är du med?

Jag är själv ingen fantastisk notläsare, men jag har sällan stora problem med att hänga med på noterna, särskilt inte om jag är van vid musik- och notstilen. Då är inte notläsningen mer hämmande än när man har skrivit en köplista inför storhandlingen på B&W. Noterna är ju bara en kom-i-håglapp och om man kan läsa så känns det inte alls hemskt att ha en sådan till hjälp i affären. Det finns utrymme för spontanitet ändå. Man kanske spelar något annat än det som står i noterna eller bestämmer sig för att köpa godis istället för potatis. Eller bestämmer sig för att det som stod från början var det bästa. Med förvåning har jag dock märkt att musiker ibland hyser sådan tilltro till noterna att noterna överordnas kompositörens ord. Noternas hypnotiska makt blir ofta mycket tydlig då den som har hittat på musiken och skrivit noterna är närvarande. Det är t.ex. inte ovanligt att kompositörens muntliga instruktioner bemöts med hänvisningar till noterna - med samma logik som under militärövningens "om

